

RECENZIE

Emanuel Copilaș,
Geneza leninismului românesc. O perspectivă teoretică asupra orientării internaționale a comunismului românesc 1948 - 1989,
Institutul European, Iași, 2012,
655 p.

Analiza regimului comunist (1948–1989) este una din temele de referință în știința politică românească. Condamnarea numeroaselor abuzuri din acea perioadă, „destrucțurarea” și demitizarea ideologiei din spatele partidului-stat, demascarea încălcării flagrante a drepturilor omului sau scoaterea la lumină a „pânzei de paianjen” numită poliția politică, iată doar câteva din direcțiile urmărite de numărul mare

de cercetători români care s-au dedicat studiului dictaturii comuniste.

În lucrarea sa *Geneza leninismului românesc. O perspectivă teoretică asupra orientării internaționale a comunismului românesc 1948–1989*, universitarul timișorean Emanuel Copilaș ne propune însă analiza, înaintea „înfierării”. Mai exact, așa cum afirmă și autorul, miza lucrării este următoarea: „analiza ideologică și descifrarea teoretică a politicii internaționale a comunismului românesc în perioada în care s-a aflat la putere, 1948-1989”. Demersul său este unul impresionant, bazat fiind pe studiul aprofundat al unor surse bibliografice deosebit de diverse, de la documente de arhivă și materiale propagandistice până la lucrări și articole științifice, fiecare implicând interpretări variate ale orientării politicii externe a României din perioada mai sus menționată.

Tema lucrării este de permanentă actualitate pentru întreaga societate românească, tratarea acestui subiect având rațiuni bine definite, ce sunt cu predilecție orientate pe linia unei nevoi acute de cunoaștere, necesară

și obligatorie, a unei istorii recente marcate de spiritul și litera totalitarismului autohton.

Din perspectivă politologică, este interesant de observat faptul că autorul utilizează cu multă măiestrie un tip de analiză bipolară, demers ce se demontrează a fi esențial pentru o corectă și atotcuprinzătoare înțelegere a epocii, atât prin prisma cronologiei evenimentelor marcante ale comunismului din România, cât și din perspectiva modului în care au fost prezentate aceste evenimente întregii lumi de către mașina de propagandă a PCR.

În contextul prezentării în detaliu a speciilor de leninism prezente în Europa de Est după cel de-al doilea război mondial, autorul surprinde, într-o manieră inspirată și foarte bine argumentată, un întreg spectru al particularităților comunismului românesc, demonstrând chiar existența unei „marci înregistrate” în materie de transpunere a unei ideologii leniniste într-un proiect politic și social specific României secolului XX. Identificarea tuturor acestor specificități justifică pe deplin definirea comunismului românesc ca „leninism romantic”, fapt ce întărește ideea oportunității tratării distincte a acestuia în contextul socio-politic al vremii.

În economia analizei și interpretării realităților istorice, autorul acordă o atenție deosebită politicii externe românești, analizând în profunzime o multitudine de evenimente și manifestări ce au produs reverberații puternice în spațiul

construcției și orientării mesajelor transmise pe diverse canale de comunicare de către statul român în relația sa cu mediile politice și diplomatice de la nivel global. Are loc, astfel, o evaluare complexă a tuturor liniilor directoare ale politicii externe românești, acțiune realizată prin intermediul unui minuțios proces de interpretare a tipului de discurs utilizat și prin descifrarea semnificațiilor și implicațiilor unor momente-cheie ce au presupus o poziționare diferită a României în peisajul politicii internaționale.

Totodată, tratarea pe două planuri – teoretic și empiric – a problematicii orientării internaționale a României comuniste asigură posibilitatea conturării unei perspective de ansamblu asupra modului distinct de înțelegere și interpretare a temelor de politică externă ce au fost promovate de către exponenții marcanti ai Partidului Comunist Român în perioada 1948–1989.

Lucrarea de față, structurată pe opt capitole, analizează întregul mecanism de gândire ce a stat la baza construcției comunismului tipic românesc, punând accent pe deciprarea ideologică și contextuală a perioadei de „glorie” a acestuia – „epoca Nicolae Ceaușescu”. Prin această incursiune în trecut, realizată de Emanuel Copilaș, a fost posibilă o radiografiere a sistemului comunist în ansamblul său, evidențiindu-se nocivitatea acestuia în raport cu cetățenii unei națiuni, captivi și obligați să se înregistreze pen-

tru a asigura continuitatea și așa-zisa legitimitate a partidului-stat.

După prezentarea inițială a cadrului teoretic, prin sistematizarea principalelor teorii ale relațiilor internaționale – realismul, pluralismul, marxismul și socio-construcționismul – profesorul timișorean trece în revistă, din perspectiva unei complexe și complete definiții a leninismului, principalele forme de manifestare a acestuia în contextul istoric al secolului XX. În capitolele ce urmează, abordarea cronologică a evenimentelor ce pot fi asociate evoluției leninismului după cel de-al doilea război mondial oferă posibilitatea determinării specificităților, a diferențelor semnificative existente între România și alte state aflate în zona de influență sau control a Uniunii Sovietice, la nivelul conce-

perii și aplicării strategiilor de politică externă.

În concluzie, această lucrare oferă explicații solide referitoare la modul de organizare și caracteristicile comunismului românesc postbelic, caracterizarea acestuia drept „leninism romantic” dovedindu-se, în economia prezentării lucrurilor, o alegere fericită. Despre finalul acestei epoci, autorul conchide perfect: „Leninismul romantic a sfârșit așa cum a existat: într-o lume pe care nu a înțeles-o, sau pe care a înțeles-o doar în măsura în care a avut nevoie pentru a o asedia. Proiectul său hegemonic bazat pe asertivitate absolută s-a erodat progresiv devenind, în ciuda agresivității ideologice manifestate, din ce în ce mai fragil”.

Adrian Marius TOMPEA